

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ БІЗНЕСУ І ПРАВА
КАФЕДРА ФІНАНСІВ, ОБЛІКУ ТА ПІДПРИЄМНИЦТВА**

**Аналіз грошових потоків торговельного підприємства (на прикладі
ПрАТ «Херсонкнига»)**

Кваліфікаційна робота (проект)

на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

Виконала: студентка 471 групи
Спеціальності 051 Економіка
Освітньо-професійної програми Економіка
Завадська Юлія Володимирівна

Керівник доцентка, докторка економічних
наук Петренко Вікторія Сергіївна
(наук. ступінь, вчене звання, П.І.Б.)
Рецензент директор ПП «Собрі» Соболь
Андрій Миколайович
(посада, П.І.Б.)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. Теоретичні аспекти формування та використання грошових потоків підприємства.....	5
1.1. Сутність та значення грошових потоків підприємства, їх класифікація.....	5
1.2. Теоретичні основи аналізу грошових потоків підприємства....	14
РОЗДІЛ 2. Аналіз грошових надходжень та шляхів їх використання на ПрАТ «Херсонкнига».....	19
2.1. Загальна характеристика фінансово-господарської діяльності ПрАТ «Херсонкнига».....	19
2.2. Аналіз ефективності формування та використання грошових потоків ПрАТ «Херсонкнига».....	31
2.3. Шляхи вдосконалення аналізу грошових потоків підприємства.....	37
ВИСНОВКИ.....	41
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	43

ВСТУП

Актуальність теми дослідження обумовлена тим, що в умовах, нестабільності та сучасної кризи більшість підприємств відчувають брак фінансових ресурсів, тому успішне функціонування підприємства в сучасних обставинах можливе лише за умови налагоджування постійного грошового потоку. Тому нагальним постає питання самофінансування.

Життєздатність підприємства забезпечують всі види діяльності підприємства: операційна, інвестиційна, фінансова, які ототожнюються із системою «фінансового кровообігу». Оскільки грошові кошти завжди перебуваючи в русі, тому незалежно від виду господарської діяльності підприємства грошові активи є найціннішими його активами.

Мета і завдання дипломної роботи. Метою даної роботи є вивчення поняття грошових потоків підприємства, проведення аналізу ефективності їх використання і формування, розробка рекомендацій щодо поліпшення способів аналізу та подальшому використанню грошових потоків.

Для позитивного результату даної мети необхідно дослідити наступні завдання:

- дослідити сутність і класифікацію грошових потоків підприємства;
- розглянути політику управління грошовими потоками;
- визначити основні економічні показники, які використовуються при аналізі грошових потоків;
- дати загальну характеристику фінансово-господарському стану ПрАТ «Херсонкнига»;
- проаналізувати склад, структуру та динаміку грошових потоків ПРАТ «Херсонкнига»;
- розглянути показники ефективності та ліквідності руху грошових потоків ПрАТ «Херсонкнига»;

- обґрунтувати основні напрями оптимізації грошових потоків підприємства як основи уникнення банкрутства ПрАТ «Херсонкнига»;

Предметом дослідження роботи є аналіз показників ефективності грошових потоків на прикладі ПрАТ «Херсонкнига».

Об'єктом дослідження роботи є процес руху грошових потоків на ПрАТ «Херсонкнига».

При написанні дипломної роботи використовувалися такі **методи наукового дослідження**: табличний метод (при систематизації теоретичної інформації, що стосується видів грошових потоків та узагальненні економічних показників, що характеризують фінансово-господарський стан взагалі та стан грошових потоків зокрема), методи аналізу й синтезу (при детальному вивченні загального фінансово-господарського стану підприємства, стану грошових активів тощо), методи оцінки фінансової діяльності: горизонтальний аналіз та вертикальний аналіз (при аналізі складу та структури вхідних та вихідних грошових потоків, чистих грошових потоків від операційної, фінансової та інвестиційної діяльності тощо), моделювання (при дослідженні загальної моделі управління грошовими надходженнями), метод фінансових коефіцієнтів, порівняльний аналіз (при систематизації видів грошових потоків), кореляційний аналіз (при визначенні співвідношення між позитивним, негативним та чистим грошовим потоком).

Інформаційною базою для написання дипломної роботи були підручники, навчальні посібники, нормативно-правові акти, наукові роботи, і загально відома інформація, отримана з мережі Інтернет, фінансова звітність ПрАТ «Херсонкнига».

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. ....С

утність та значення грошових потоків підприємства, їх класифікація

Становлення здорової ринкової економіки спонукає до кращого розуміння і виконання тієї об'єктивної вимоги, що грошові кошти повинні працювати як капітал. Багатьма вченими (минулого й сучасності) наголошується на здатності капіталу бути джерелом доходу за умови його ефективного використання.

Глумачення грошей як «стандарту цінностей» (Дж. М. Кейнс) чи «загального еквівалента вартості товарів» (К. Маркс) зручне для розуміння та аналізу через зведення множинності фінансових відносин до грошових. Але при цьому незаперечним сприймається твердження, що суттєва різниця між грошима і всіма іншими активами полягає якраз у тому, що для «грошей їх премія за ліквідність набагато перевищує витрати утримання» [11], тоді як витрати утримання інших активів набагато перевищують їх премію за ліквідність, при цьому ефективно стратегічне управління має спиратись на поєднання статичного та динамічного підходів до розуміння сутності грошових потоків.

Питання визначення сутності грошових потоків розкрито в працях вітчизняних науковців: І. Бланка, В. Валеви́ча, Л. Гриценко, В. Лагутіна, Л. Лігоненко, В. Корнеєва, Н. Ушакової та ін., які в загальному висвітлювали це питання. Стратегічний аспект управління грошовими потоками підприємства у фаховій економічній літературі не висвітлюється належним чином.

Відповідно до П(С)БО 4 «Звіт про рух грошових коштів», «грошові кошти – це готівка, кошти на рахунках у банках та депозити до запитання; крім того надається визначення еквівалентам грошових коштів як короткостроковим високоліквідним фінансовим інвестиціям, які вільно конвертуються у певні суми грошових коштів і які характеризуються незначним ризиком зміни їх вартості, а рух грошових коштів – це надходження і вибуття грошових коштів та їхніх еквівалентів.» [63, с. 21]

Такі вчені як Бригхем Є. та Лепенські Л. визначають грошовий потік як чисті грошові кошти, що надходять в фірму або витрачаються нею протягом операційного циклу. В цьому випадку «розрахунок грошового потоку виконується шляхом збільшення чистого доходу на суму амортизаційних відрахувань, що не враховує результатів фінансової діяльності, яка пов'язана не з результатом від фінансової діяльності, а з чистим прибутком безпосередньо.» [8, с. 669]

Бланк І.А. розглядає грошовий потік як сукупність рознесених в часі протягом певного періоду надходжень та виплат грошових засобів, що створюються господарською діяльністю та пов'язаних з факторами часу, ризику та ліквідністю. Дане трактування грошового потоку є найбільш широким та заслуговує максимальної уваги.

Розглядаючи механізм антикризового управління, Терещенко О.О. «розглядає грошові потоки як внутрішнє джерело фінансової стабілізації через збільшення вхідних та зменшення вихідних грошових потоків, що спрямовуються на зростання платоспроможності підприємства. Крім того, грошовий потік, а саме чистий грошовий потік від операційної діяльності, визначається як критерій внутрішнього потенціалу фінансування підприємства та основа для оцінки фінансового стану та кредитоспроможності будь-якого з суб'єктів господарювання» [7, с. 656]. У цьому випадку відбувається витіснення на задній план показників

прибутковості, рентабельності та інших, нівелюючи таким чином їх значущість у процесі оцінки фінансового стану підприємства.

Згідно П(с)БО 4 класифікація грошових потоків підприємства здійснюється на основі виду діяльності, в результаті якої виник рух грошових коштів, напрямку руху грошових коштів та методу розрахунку грошових потоків [70, С. 78-83]. Однак для синхронізації грошових потоків за допомогою різних методів та моделей управління доцільно застосувати ширшу систему класифікації, яка зображена в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Класифікація грошових потоків підприємства*

Класифікаційна ознака	Види ГП
Масштаби обслуговування господарського процесу	- ГП по підприємству в цілому - ГП за окремими структурними підрозділами підприємства (центрами відповідальності та сферами відповідальності) - ГП по окремим господарським операціям
Напрями руху ГП	- Вхідний (позитивний) ГП - Вихідний (від'ємний) ГП
Види господарської діяльності	- ГП від операційної діяльності - ГП від інвестиційної діяльності - ГП від фінансової діяльності
Варіативність спрямування ГП	- Стандартний ГП - Нестандартний ГП
Характер ГП стосовно підприємства	- Внутрішній ГП - Зовнішній ГП
Рівень достатності об'єму ГП	- Надлишковий ГП - Оптимальний ГП - Дефіцитний ГП
Рівень збалансованості об'єму ГП	- Збалансований ГП - Незбалансований ГП
Період часу	- Короткостроковий ГП - Довгостроковий ГП
Вартісна оцінка в часі	- Теперішній ГП - Майбутній ГП
Регулярність здійснення	- Регулярний ГП - Нерегулярний ГП
Стабільність часових інтервалів формування	- Регулярний ГП з рівномірними - Регулярний ГП з нерівномірними часовими інтервалами

Продовження таблиці 1.1.

Форми використання ГП	- Готівковий ГП - Безготівковий ГП
Вид використання валюти	- ГП у національній валюті - ГП в іноземній валюті
Можливість регулювання в процесі управління	- ГП, що регулюється - ГП, що не піддаються регулюванню
Можливість забезпечення платоспроможності	- Ліквідний ГП - Неліквідний ГП
Законність здійснення	- Легальний ГП - Тіньовий ГП
Черговість виплат	- ГП першого ряду - ГП другого ряду
Процес діяльності	- ГП процесу постачання - ГП процесу виробництва - ГП процесу реалізації - ГП процесу маркетингу
Значущість в формування кінцевих результатів господарської діяльності	- Пріоритетний ГП - Другорядний ГП

Грошові надходження або вхідний грошовий потік – «це сукупність надходжень грошових коштів на банківські рахунки чи в касу підприємств за продану продукцію, виконані роботи чи надані послуги, також виконання інших господарських операцій чи операційної, фінансової, інвестиційної діяльності підприємства.» [16, С. 36-39]

Такі надходження від інших осіб не визнаються доходами, оскільки вони збільшують активи підприємства, але не збільшують власний капітал, «це:

- сума податку на додану вартість, акцизів, інших податків і обов'язкових платежів, що підлягають перерахуванню до бюджету й позабюджетних фондів;

- сума надходжень за договором комісії, агентським та іншим аналогічним договором на користь комітента, принципала тощо;

- сума попередньої оплати продукції (товарів, робіт, послуг);

- сума авансу в рахунок оплати продукції (товарів, робіт, послуг);

- сума завдатку під заставу або в погашення позики, якщо це передбачено відповідним договором;

- надходження, що належать іншим особам;
- надходження від первинного розміщення цінних паперів.» [13, с. 328]

Варто звернути увагу на фактори, що впливають на формування грошових надходжень суб'єкта господарювання. Вони поділяються на внутрішні та зовнішні і наведені у таблиці 1.2.

Таблиця 1.2

Фактори впливу на грошові потоки підприємства*

Внутрішні фактори впливу	Зовнішні фактори впливу
<ul style="list-style-type: none"> - життєвий цикл підприємства; - довжина операційного циклу; - сезонність виробництва і реалізації продукції; - невідкладність інвестиційних програм; - амортизаційна політика підприємства; - фінансовий менталітет власників і менеджерів підприємства. 	<ul style="list-style-type: none"> - кон'юнктура товарного ринку; - кон'юнктура фінансового ринку; - кон'юнктура оподаткування підприємства; - практика кредитування постачальників і покупців продукції; - система здійснення розрахункових операцій господарюючих суб'єктів; - доступність фінансового кредиту; - можливість залучення засобів.

*Складено на основі [52]

Необхідно відмітити, що грошові надходження підприємств характеризуються різноманітною структурою.

«Структура вхідних грошових потоків залежить від сфери діяльності та організаційно-правової форми підприємства. У країнах з розвинутою ринковою економікою 60-70% фінансових ресурсів надходить на підприємства за рахунок внутрішніх джерел.» [5, с. 512]

Вони включають:

- виручку від реалізації продукції, товарів, робіт і послуг;
- виручку від іншої реалізації (підприємства можуть реалізовувати продукцію допоміжного виробництва, підсобного сільського господарства, непотрібну й надлишкову сировину, напівфабрикати та

інші матеріали, основні засоби, що вибули з виробництва, та інше майно);

- доходи від позареалізаційних операцій (вони формуються за рахунок штрафів і пені, прибутку минулих років, виявленому у звітному році, списаної раніше дебіторської заборгованості, що вважалася безнадійною, але яку було погашено у звітному періоді).

До зовнішніх джерел формування належать доходи від фінансових інвестицій [17, с. 416].

Оскільки потреба в інформації про стан грошових потоків існує, тому необхідно мати в обліку спеціальну звітну форму, яка б відбивала відомості про формування грошових потоків. Так, в міжнародній практиці в 1977 р. з'являється «Звіт про зміни у фінансовому становищі». В 1992 р. його було змінено на «Звіт про рух грошових коштів» (МСБО 7), який почав діяти з 1994 р. На підставі міжнародних стандартів бухгалтерської звітності (IAS) приймаються національні стандарти в яких зазначається зміст звіту, його форма, методи складання. Так, у США спроби офіційно закріпити звітність про потоки грошових коштів починаються з початку 1980 р. Безпосередньо «Звіт про рух грошових коштів» (SFAS № 95) почав діяти з середини 1988 р. відповідно до Інструкції про фінансову звітність, яка опублікована Радою зі стандартів фінансового обліку у липні 1987 р. у рамках Загальноприйнятих принципів і правил бухгалтерського обліку. В Україні звіт про рух грошових коштів – форма № 3 увійшла до складу фінансової звітності у 2000 р. після оприлюднення Міністерством фінансів відповідного стандарту (П(С)БО 4) [61, с. 170].

«Метою складання звіту про рух грошових коштів є надання користувачам фінансової звітності повної, правдивої та неупередженої інформації про зміни, що відбулися у грошових коштах підприємства та їх еквівалентах за звітний період.» [29, с. 512] В звіті розкриваються джерела надходження та видатку грошових коштів у розрізі таких видів

діяльності, як операційна, інвестиційна та фінансова. Визначимо сутність кожного із таких видів діяльності.

Грошові потоки від операційної діяльності підприємства включають:

- надходження грошових коштів від продажу основної та допоміжної продукції (товарів, робіт, послуг);
- надходження грошових коштів від здачі майна в оренду;
- видаток грошових коштів на закупівлю сировини (товарів, робіт, послуг);
- виплати на погашення іншої кредиторської заборгованості, пов'язаної з операційною діяльністю (оплата електроенергії, опалення, МШП та ін.);
- виплати за розрахунками з персоналом;
- виплати відсотків за користування банківськими кредитами;
- виплати за податками та зборами та інші види виплат.

Інвестиційна діяльність «являє собою придбання та реалізацію тих необоротних активів, а також тих фінансових інвестицій, які не є частиною грошових коштів та їх еквівалентів.» [19, С. 62-66]

Грошові потоки від інвестиційної діяльності включають:

- надходження грошових коштів від реалізації акцій, боргових зобов'язань та часток у капіталі інших підприємств, необоротних активів, майнових комплексів, від отримання дивідендів від інших підприємств, отримання раніше наданих іншим підприємствам позик та від інших операцій;
- видаток грошових коштів внаслідок придбання акцій, боргових зобов'язань та часток у капіталі інших підприємств, необоротних активів, майнових комплексів, надання позик іншим підприємствам та внаслідок інших операцій.

Фінансова діяльність – «це діяльність, що призводить до змін розміру і складу власного та позикового капіталу підприємства.» [73, с. 383]. Грошові потоки від фінансової діяльності включають:

- надходження грошових коштів від продажу власних акцій, боргових цінних паперів, надходження у вигляді внесків або додаткових внесків до статутного фонду, отримання банківських кредитів та внаслідок інших операцій;

- видаток грошових коштів внаслідок викупу власних акцій, боргових цінних паперів, повернення раніше отриманих банківських кредитів, сплати дивідендів та внаслідок інших операцій.

Розглянута вище «класифікація дозволяє більш цілеспрямовано здійснювати облік, аналіз та планування грошових потоків різних видів на підприємстві. Хоча на практиці, в більшості випадків, облік, аналіз та планування здійснюється лише за грошовими потоками підприємства, які розглянуті в третій класифікаційній ознаці, тобто за видами господарської діяльності» [19, С. 219-222].

Оскільки облік є окремою функцією управління, правильний та своєчасний облік грошових коштів є одним із першочергових завдань. Вчений Височан О.С. виділяє вісім функцій обліку грошових коштів, які розглянуто нижче.

Організаційна функція забезпечує повне і законне виконання безготівкових та готівкових розрахункових операцій, а також операцій з еквівалентами грошових коштів.

Функція кількісного відображення та якісної характеристики передбачає своєчасне і правильне ведення документообігу з руху грошових активів та еквівалентів і їхнє відображення на рахунках та у регістрах бухгалтерського обліку, а також якісну оцінку стану забезпеченості підприємства грошовими коштами та їх еквівалентами на підставі кількісних даних.

Метою контрольної функції є недопущення негативних результатів господарської діяльності підприємства, оперативний повсякденний контроль за наявністю та збереженістю грошових коштів, еквівалентів грошових коштів у формі цінних паперів у касі підприємства та інших місцях зберігання тощо.

«Інформаційна функція забезпечує інформування керівництва про наявність вільних грошових коштів у касі підприємства та на його рахунках у банку» [28, С. 11-23].

Забезпечувальна функція спрямована на безперервне задоволення усіх потреб підприємства у готівці, правильне і своєчасне здійснення інвентаризації грошових коштів та їх еквівалентів і відображення її результатів на рахунках бухгалтерського обліку.

Функція зворотного зв'язку передбачає отримання даних про справжній стан грошових коштів та їх еквівалентів і виконання управлінських рішень [74, с. 535].

Завдання аналітичної функції – аналіз наявності та руху грошових коштів та їх еквівалентів за видами, джерелами тощо. І, нарешті, рекомендаційна функція полягає у виявленні можливостей найраціональнішого вкладення вільних грошових коштів як джерела фінансових інвестицій, що приносять прибуток [2, с. 240].

Перейдемо до розгляду теоретичних аспектів аналізу грошових потоків, які зумовлюють процес обліку й аналізу грошових. Вивчення основ аналізу грошових потоків необхідно для забезпечення їх ефективного формування, використання на підприємстві, спрощення процесу управління за рахунок отримання повної інформаційної бази в сучасних умовах турбулентності розвитку та поглиблення як зовнішніх ринкових зв'язків між підприємствами, так і внутрішніх у підприємстві.

1.2. Теоретичні основи аналізу грошових потоків підприємства

Ефективність діяльності підприємств, які працюють в умовах переходу до ринкової економіки, значною мірою залежать від стабільності їх грошових позицій. Щоб стратегія бізнесу була направлена на ефективне управління фінансовими ресурсами, недостатньо лише оцінити фінансовий стан підприємства, прорахувати свої майбутні прибутки і збитки.

Кожен керівник повинен бути впевнений у тому, що на рахунках підприємства є саме стільки коштів, скільки їх достатньо на даний момент для забезпечення функціонування основної діяльності, погашення зобов'язань, здійснення соціального захисту працівників.

На сучасному етапі здатність підприємства виживати напряду залежить від уміння аналізувати та управляти грошовими потоками. «Необхідність проведення аналізу грошових потоків полягає в обмеженості грошових ресурсів на підприємстві, нестійкому фінансовому стані багатьох підприємств, ризику втрати платоспроможності, а також в підвищенні рівня ефективності управління грошовими потоками та ін. Тому аналіз грошових потоків є одним із основних заходів запобігання банкрутства підприємства і методом ефективного управління грошовими потоками» [20, С. 138-144].

Цілеспрямований вплив на процеси нагромадження грошових коштів здійснює управління грошовими потоками, яке передбачає їх перерозподіл та витрачання з метою рівноваги в фінансово-господарській діяльності підприємства.

Притаманні риси практики управління грошовими потоками здійснюють принципи управління, тобто основні закони діяльності, яких додержуються керівники, враховуючи сучасні умови, та економічну кризу, що склалася в країні.

Процес управління грошовими потоками підприємства з наукової позиції базується на відповідних принципах, які зображені на рис. 1.1.

Згідно із рис 1.1. принципи управління «формуєть систему методів управління грошовими потоками. До них відносять: аналіз грошових потоків, планування та оптимізація, контроль за рухом грошових коштів, облік та звітність.» [20, С. 138-144].

Рис. 1.1. Принципи управління грошовими потоками*

Як і кожна управлінська система, управління грошовими потоками підприємства повинно бути забезпечено необхідною інформаційно-технічною базою. Активізація такої бази представляє певні ускладнення, так як пряма фінансова звітність, яка базується на єдиних методичних принципах бухгалтерського обліку, відсутня [15, С. 14-18].

Грошові потоки підприємства характеризуються «значною нерівномірністю надходження і витрачання в розрізі окремих часових інтервалів, що призводить до формування значних об'ємів тимчасово вільних грошових активів підприємства. Ці тимчасово вільні залишки грошових коштів носять характер невиробничих активів (до моменту їх

використання в господарському процесі), які втрачають свою ціну в часі, від інфляції та з інших причин» [37, с. 488].

Етапи аналізу грошових потоків наведені на рис 1.2.

Рис.1.2. Етапи аналізу грошових потоків

В процесі аналізу грошових активів необхідно підтримувати достатній рівень ліквідності протягом певного періоду, що досліджується. Впровадження цього принципу здійснюється шляхом відповідного групування негативних і позитивних грошових потоків в розрізі певного часового інтервалу.

Основними завданнями аналізу грошових потоків «є:

- виявлення тенденцій та закономірностей розвитку грошових потоків підприємства;
- оцінка ступеню раціонального використання грошових коштів;

- виявлення і запобігання можливості виникнення ситуації банкрутства підприємства;
- вивчення факторів, що впливають на формування грошових потоків підприємства;
- прогноз збалансованості та синхронності грошових потоків за обсягом і часом для забезпечення платоспроможності підприємства;
- пошук резервів підвищення ефективності та інтенсивності використання грошових потоків в процесі операційної, інвестиційної і фінансової діяльності та інші.» [51, С. 36-40]

Об'єктами аналізу грошових потоків на підприємстві є різні види грошових потоків, які можна класифікувати за 21 ознакою (рис. 1.3).

<p>За масштабами обслуговування господарського процесу:</p> <ul style="list-style-type: none"> — грошовий потік підприємства в цілому; — грошовий потік за окремими видами господарської діяльності; — грошовий потік за окремими структурними підрозділами; — грошовий потік за окремими господарськими операціями
<p>За видами господарської діяльності:</p> <ul style="list-style-type: none"> — грошовий потік операційної діяльності; — грошовий потік інвестиційної діяльності; — грошовий потік фінансової діяльності
<p>За напрямом руху грошових коштів:</p> <ul style="list-style-type: none"> — додатний грошовий потік; — від'ємний грошовий потік
<p>За методом обчислення обсягу:</p> <ul style="list-style-type: none"> — валовий грошовий потік; — чистий грошовий потік
<p>За рівнем достатності обсягу:</p> <ul style="list-style-type: none"> — надлишковий грошовий потік; — дефіцитний грошовий потік
<p>За методом оцінки в часі:</p> <ul style="list-style-type: none"> — теперішній грошовий потік; — майбутній грошовий потік
<p>За неперервністю формування у звітному періоді:</p> <ul style="list-style-type: none"> — регулярний грошовий потік; — дискретний грошовий потік
<p>За стабільністю часових проміжків формування:</p> <ul style="list-style-type: none"> — регулярний грошовий потік з рівномірними часовими проміжками; — регулярний грошовий потік з нерівномірними часовими проміжками

Рис.1.3. Класифікація аналізу грошових потоків

Необхідність ознайомлення з теоретичними аспектами аналізу грошових потоків підприємства зумовлена їх значенням для практичного

застосування на підприємстві, тому перейдемо до розгляду методів аналізу грошових потоків на підприємстві.

РОЗДІЛ 2
АНАЛІЗ ГРОШОВИХ НАДХОДЖЕНЬ ТА ШЛЯХІВ ЇХ
ВИКОРИСТАННЯ НА ПРАТ «ХЕРСОНКНИГА»

2.1. Загальна характеристика фінансово-господарської діяльності
ПрАТ «Херсонкнига»

Приватне акціонерне товариство «Херсонкнига» – працює на ринку Херсону уже 23 роки. Зареєстроване за адресою місто Херсон, вул. 40 років жовтня, будинок 31-А. Основна діяльність компанії – це роздрібна торгівля книгами.

Серія і номер свідоцтва про державну реєстрацію юридичної особи: А01 № 722784.

Дата проведення державної реєстрації: 15.07.1997 року.

Статутний капітал: 99810 грн.

Основні види діяльності, якими займається ПРАТ «Херсонкнига» за класифікацією видів економічної діяльності розглянуті у табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Основні види діяльності із зазначенням найменування виду
діяльності та коду за КВЕД

Роздрібна торгівля книгами в спеціалізованих магазинах	47.61
Надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна	68.20
Діяльність посередників у торгівлі товарами широкого асортименту	46.19

Фінансовий стан ПРАТ «Херсонкнига» визначають наступні фактори:

- задовільнити виконання фінансового і стратегічного плану і прибутку; поповнення в міру потреби власного оборотного капіталу за рахунок

- швидкість оборотності коштів в обігу.

ПрАТ «Херсонкнига» має статус акціонерного товариства. Вищим органом управління є збори акціонерів ПрАТ, яке обирає президента та правління. Контроль за діяльністю правління увесь період між зборами акціонерів виконує спостережна рада.

Однією з найважливіших характеристик фінансового стану підприємства є фінансова стійкість. Вона відображає рівень фінансової незалежності приватного акціонерного товариства, щодо ефективності використання та володінням майном.

«Фінансова стійкість підприємства тісно пов'язана із його перспективною платоспроможністю, її аналіз дає змогу визначити фінансові можливості підприємства на відповідну перспективу.

Оцінка фінансової стійкості підприємства має на меті об'єктивний аналіз величини та структури активів і пасивів підприємства і визначення на цій основі міри його фінансової стабільності й незалежності, а також відповідності фінансово-господарської діяльності підприємства цілям його статутної діяльності.» [3, с. 692]

Для розрахунку трьохкомпонентного показника використаємо дані, що наведені в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

**Показники для визначення типу фінансової стійкості ПрАТ
«Херсонкнига» за 2015-2018 рр.***

Показник	Сума за рік, грн.			
	2015	2016	2017	2018
Власні оборотні кошти (ВОК)	380,3	-5162,2	-16085,0	-2311,0
Запаси і витрати (З)	3327,4	2882,3	5987,0	10083,0
Довгострокові позикові кошти (ДК)	2871,9	2260,3	15711,0	11693,0
Короткострокові позикові кошти (КК)	6641,0	14969,8	16756,0	12928,0
ВОК-З	-2947,1	-8044,5	-22072,0	-12394,0
ВОК+ДК-З	-75,2	-5784,2	-6361,0	-701,0
ВОК+ДК+КК-З	6565,8	9185,6	10395,0	12227,0

Тип фінансової стійкості	Нормально стійкий
--------------------------	-------------------

Як свідчать дані таблиці 2.2, в період 2015-2018 рр., який досліджувався, фінансова стійкість ПрАТ «Херсонкнига» є нормальною. Оцінка фінансового стану ПРАТ «Херсонкнига» здійснювалася за вітчизняною методикою виходячи із п'яти основних груп фінансових показників:

- показники оцінки майнового стану підприємства;
- показники оцінки ліквідності активів та платоспроможності;
- показники оцінки ділової активності підприємства;
- показники оцінки рентабельності підприємства;
- показники оцінки фінансової стійкості підприємства.

Розрахунки основних показників за даними напрямами здійснено в таблиці 2.3 – 2.9.

Розгляд основних фінансово-економічних показників ПрАТ «Херсонкнига» свідчить про те, що за проаналізований період 2015-2019 рр. обсяг власного капіталу підприємства збільшився на 22400,7 грн. або на 527,2 %, поряд з цим збільшився і обсяг позикового капіталу на 4202,1 грн. або на 246,3 %.

Відбулося зростання необоротних активів на 15528,0 грн. і у 2019 році вони становили 20391,0 грн.

Спостерігається зростання обсягу оборотних активів на 25969,6 грн., або на 362,6 % і в 2019 році становив 35859,0 грн. Це свідчить про досить високу мобілізацію активів підприємства.

На підприємстві спостерігається збільшення виручки від реалізації продукції на 48971,2 грн. (на 237,0 %), а також зростання чистої виручки від реалізації підприємства на 43545,4 грн. (на 237,4 %), що відбулося за рахунок зростання собівартість продукції на 30071,2 грн. або на 214,3 %.

У результаті розглянутих змін чистий прибуток підприємства протягом 2015-2019 рр. збільшився на 7375,1 грн. і в 2019 році складав

9365,0 грн. Досить значні темпи росту вище зазначених показників свідчать про стрімкий розвиток, розширення діяльності підприємства.

Таблиця 2.3

Основні фінансово-економічні показники діяльності

ПРАТ «Херсонкнига» за 2015-2019 рр.*

Показник	Сума за рік, грн.					Відхилення (+, -) грн
	2015	2016	2017	2018	2019	
Власний капітал	5243,3	6946,9	6648	17529	27644	22400,7
Позиковий капітал	2871,9	2260,3	15711	11693	7074	4202,1
Необоротні активи	4863	12109,	22733	19840	20391	15528,0
Оборотні активи	9889,4	12067,	16378	22304	35859	25969,6
Дохід від реалізації продукції	35750	48606	65801	67940	84722	48971,2
Чистий дохід від реалізації продукції	31686	43616,8	58230	59275	75232	43545,4
Собівартість реалізації продукції	26313	37364	42774	37525	56385	30071,2
Чистий прибуток або збиток	1989,9	1703,6	-299	9681	9365	7375,1

Розглянемо та охарактеризуємо майновий стан даного підприємства за допомогою розрахунку відповідних показників, що представлений в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Показники оцінки майнового стану ПРАТ «Херсонкнига» за 2015-2019 рр.*

Показник	Рік					Відхилення пункти
	2015	2016	2017	2018	2019	
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,21	0,19	0,18	0,32	0,42	0,21
Коефіцієнт оновлення основних засобів	0,08	0,03	0,04	0,09	0,00	-0,08
Коефіцієнт вибуття основних засобів	0,00	0,01	0,01	0,05	0,00	0,00

Коефіцієнт зносу відповідає своєму нормативному значенню тільки в період 2015-2017 рр. Це є позитивною тенденцією, оскільки свідчить про гарну матеріально-технічну базу ПРАТ «Херсонкнига». Але в досліджуваний період даний показник зростає, що свідчить про погіршення матеріально-технічної бази аналізованого підприємства. У 2015 році коефіцієнт зносу основних засобів склав 0,21 пункт, а у 2019 році цей показник збільшився на 200,00 % і склав 0,42 пункти.

Розрахований коефіцієнт оновлення основних засобів відображає, що нові основні засоби складають дуже незначну частину, яка навіть не досягає 0,1. А у 2019 році надходження основних засобів не відбувалося. Як бачимо з вище приведених розрахунків, вибуття основних засобів також здійснюється в досить малих частках, що коливаються від 0,01 до 0,05. У 2015 році та в 2019 році вибуття основних засобів не відбувалося взагалі.

За розрахунками групи показників майнового стану можемо сказати, що матеріально-технічна база підприємства є хорошою, оскільки підприємство постійно здійснює купівлю нових основних засобів, а наявні основні засоби підтримує в належному технічному стані [11]. Як відомо, основні засоби виробничого підприємства мають досить тривалий строк експлуатації, що пояснює незначні показники вибуття основних засобів з урахуванням молодого віку аналізованого підприємства [43, С. 7-15]. Наступним етапом аналізу фінансового стану підприємства є розгляд показників ліквідності та платоспроможності даного підприємства, що приведені у таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

**Показники оцінки ліквідності та платоспроможності ПРАТ
«Херсонкнига» за 2015-2019 рр.***

Показник	Рік					Відхилення пункти
	2015	2016	2017	2018	2019	
Коефіцієнт покриття	1,49	0,81	0,9	1,73	1,66	0,17
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,99	0,61	0,62	0,95	0,63	-0,36

Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,06	0,16	0,15	0,35	0,19	0,13
Чистий оборотний капітал	3248,4	-2902,	-37	9376	14322	11073,6

*Складено на основі розрахунків автора

Коефіцієнт покриття характеризує співвідношення оборотних активів і поточних зобов'язань. «Для нормального функціонування підприємства цей показник має бути більшим за одиницю. Його зростання – позитивна тенденція. Орієнтовне значення показника підприємство встановлює самостійно. Воно залежить від щоденної потреби підприємства у вільних грошових ресурсах.» [26, с. 431] У період з 2015 по 2016 роки спостерігається зниження такого показника та невідповідність його нормативам. У 2015 році цей показник склав 1,49, у 2016 році знизився до 0,81, у 2017 році даний показник зріс до 0,98 та все ж значення його було незадовільним. Проте в період з 2017 по 2019 рік значення даного показника нормалізується та відповідає нормативу. Коефіцієнт покриття збільшився до 1,73 у 2018 році, у 2019 році дещо знизився і склав 1,66 (відбулося збільшення коефіцієнту на 111,41 % в порівнянні з базисним періодом). Це означає, що протягом даного періоду підприємству вдалося відновити свою платоспроможність і ПРАТ «Херсонкнига» може покрити свої поточні зобов'язання.

На протязі всього аналізованого періоду коефіцієнт швидкої ліквідності знаходиться в межах нормативу (від 0,6 до 1). Це свідчить про нормальну ліквідність активів підприємства. Але варто відмітити, що абсолютне відхилення показника швидкої ліквідності склало -0,36 пунктів. У 2015 році показник швидкої ліквідності складав 0,99, що свідчить про готовність підприємства покрити свої поточні зобов'язання за рахунок готівки та очікуваних надходжень від дебіторів. Але у 2019 році даний показник склав 0,63. Відносне відхилення коефіцієнту швидкої ліквідності 2015 року від аналогічного показника в 2019 році

складає 63,64 %. Не дивлячись на те, що коефіцієнт швидкої ліквідності все ще відповідає нормативному значенню, з'являється небезпека втратити спроможність розраховуватися за зобов'язаннями. Ситуацію, що склала потрібно контролювати, аби уникнути в майбутньому кризи неплатоспроможності [34, с. 224].

«Коефіцієнт абсолютної ліквідності (платоспроможності) є найбільш жорстким критерієм ліквідності підприємства і показує, яку частину короткострокових зобов'язань можна за необхідності погасити негайно.» [21, С. 171-174] Даний показник є більше нуля, що є дуже добрим. В 2015 році значення коефіцієнту абсолютної ліквідності становило 0,06, а в 2019 році 0,19. Відбулося зростання коефіцієнту абсолютної ліквідності на 0,13 пунктів або на 316,67 %. Це свідчить про те, що ПРАТ «Херсонкнига» все більшу частку своїх короткострокових активів може погасити відразу ж після виникнення такої потреби.

При розрахунку чистого оборотного капіталу за період 2016-2017 рр. цей показник набуває від'ємного значення. Отже, поточних зобов'язань у підприємства більше, ніж активів, за допомогою яких дані зобов'язання можна погасити. У 2018 та 2019 роках дана ситуація нормалізувалася і чистий оборотний капітал у 2018 році склав 9376 грн. та у 2019 році складав 14322 грн. Тому для даного підприємства стало можливим погасити свої поточні зобов'язання. Приріст даного показника за 2015-2019 рр. на 11073,6 грн. (або на 440,89 %) дає інформацію про те, що підприємство розширює свою діяльність і планує розвиватися в подальшому.

Аналіз показників фінансової стійкості наведений у таблиці 2.6.

Значення коефіцієнту автономії не відповідає нормативному, за період 2015-2017 рр. спостерігаємо навіть зниження даного показника від 0,36 до 0,17 (тобто зниження на 0,19 пунктів). За період 2017-2019 рр. цей показник починає поступово зростати від 0,17 у 2017 році до 0,49 у 2019 році (проте все ще не відповідає нормативу 0,5).

Відносне відхилення коефіцієнту автономії в 2015 року по відношенню до аналогічного показника у 2019 році склало 136,11 %. Це є негативним, бо свідчить про те, що підприємство не зможе погасити боргові зобов'язання.

Таблиця 2.6

Показники оцінки фінансової стійкості за 2015-2019 рр.*

Показник	Рік					Відхи пункт
	2015	2016	2017	2018	2019	
Коефіцієнт автономії	0,36	0,29	0,17	0,42	0,49	0,13
Коефіцієнт фінансування	1,81	2,48	4,88	1,40	0,33	-1,48
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,55	0,40	0,20	0,71	3,03	2,48
Коефіцієнт забезпечення власними оборотними засобами	0,62	-0,42	-0,06	0,53	0,52	-0,10
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,33	-0,24	-0,06	0,42	0,40	0,07

*Складено на основі розрахунків автора

Коефіцієнт фінансування протягом аналізованого періоду знизився з 1,81 у 2015 році до 0,33 у 2019 році, тобто на 1,48 пунктів (або на 18,23 %) і в 2019 році цей показник відповідав нормативному значенню. Це є сприятливим явищем, оскільки для підприємства зникає загроза неплатоспроможності, зникають перешкоди в отриманні, кредитів для розширення своєї виробничої діяльності [23, с. 335].

Коефіцієнт фінансової стійкості за період 2015-2019 рр. збільшився з 0,55 у 2015 році до 3,03 у 2019 році (збільшився на 2,48 пункти або на 550,91 %). Значення цього коефіцієнту у 2019 році свідчить про те, що на кожну гривню залучених коштів припадає 3,03 грн. власних коштів.

Коефіцієнт забезпечення власними оборотними засобами характеризує рівень забезпечення підприємства власними оборотними засобами. Як бачимо, в період 2016-2017 рр. цей показник становив -0,42

та -0,06 відповідно. Це є негативним оскільки свідчить про те, що підприємство на протязі даного періоду не буде забезпечене в достатній мірі власними оборотними засобами. В 2018-2019 рр. ця ситуація змінилася показник становив 0,53 та 0,52 відповідно. Абсолютна зміна показника за 2015-2019 рр. склала -0,10 пунктів (або 83,87 %). Підприємству вдалося отримати достатньою кількістю власних оборотних засобів для того, щоб нормально здійснювати свою роботу.

«Коефіцієнт маневреності власного капіталу показує, яка частина власного капіталу використовується для фінансування поточної діяльності.» [35, с. 301]

В 2015 році частка у розмірі 0,33 власного капіталу використовувалася для фінансування поточної діяльності.

В 2016-2017 рр. цей показник набув від'ємного значення, це свідчить про погіршення фінансового стану підприємства в результаті проблем, що виникли з браком власного капіталу.

В 2018-2019 рр. ситуація змінюється: частка в розмірі 0,42 та 0,40 відповідно власного підприємства ПРАТ «Херсонкнига» використовує для фінансування своєї поточної діяльності.

Проведемо оцінку показників ділової активності за показниками, що представлені в таблиці 2.7 – 2.8.

Таблиця 2.7

Показники оцінки ділової активності підприємства за 2015-2019 рр.

Показник	Рік					Відхил пункт
	2015	2016	2017	2018	2019	
Коефіцієнт оборотності активів	2,1	1,8	1,4	1,4	1,3	-0,81
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	7,8	6,33	5,16	4,53	5,36	-2,46
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	5,1	7,2	9,24	9,4	10,6	5,63
Строк погашення дебіторської заборгованості	71,3	47,8	38,9	38,1	33,7	-37,6

Строк погашення кредиторської заборгованості	46,1	56,8	70,4	79,4	67,1	21,1
--	------	------	------	------	------	------

«Коефіцієнт оборотності активів характеризує ефективність використання підприємством усіх наявних ресурсів, незалежно від джерел їхнього залучення» [75, С. 77-82]. За період 2015-2019 рр. спостерігаємо зниження даного показника. Це свідчить про неефективне використання наявних у підприємства ресурсів.

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості за аналізований період зростає на 5,63 пункти (або на 211,71 %). Це є позитивним явищем. Строк погашення дебіторської заборгованості з року в рік знижувався. Період погашення дебіторської заборгованості вважається нормальним, якщо він не більше 60 днів (у нашому випадку у 2019 році 38 днів). Отже, ризик непогашення дебіторської заборгованості є невеликим.

Таблиця 2.8

Показники оцінки ділової активності підприємства за 2015-2019 рр.*

Показник	Рік					Відхилення пункти
	2015	2016	2017	2018	2019	
Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	7,82	12,03	9,64	4,67	3,48	-4,34
Коефіцієнт оборотності основних засобів	5,32	4,34	2,77	2,08	2,47	-2,85
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	6,76	7,16	8,57	4,90	3,33	-3,43

Розглянемо результати розрахунків, що наведені в табл. 2.8. «Коефіцієнт оборотності основних засобів показує ефективність використання основних засобів підприємства.» [11] Також відбувається зменшення й даного показника з 5,32 у 2015 році до 2,47 у 2019 році (зменшення на 2,85 пунктів або на 46,43 %). Це також є негативним, оскільки свідчить про неефективне використання основних засобів.

Коефіцієнт оборотності власного капіталу також зменшився з 6,76 у 2015 році до 3,33 у 2019 році (зменшення за період склало 3,43 пунктів або 49,26 %). Це свідчить про неефективне використання власного капіталу.

Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів також є незадовільним. У 2015 році цей показник становив 7,82 і в 2019 році склав 3,48. За аналізований період відбулося зменшення даного коефіцієнта на 4,34 пункти або 44,50 %. Така ситуація для підприємства є незадовільною, оскільки свідчить що підприємство неефективно використовує свої матеріальні запаси [4, С. 388-394].

Проведемо оцінку показників рентабельності діяльності підприємства, що приведені у таблиці 2.9.

«Коефіцієнт рентабельності активів характеризує ефективність використання активів підприємства.» [77, с. 360] За період 2016-2017 рр. цей показник має значення, що не відповідає нормативному: 0,09 та -0,009 відповідно. Це свідчить про низьку раціональність використання активів досліджуваного підприємства. Проте в 2018-2019 рр. ситуація виправилася. Даний показник склав 0,24 та 0,19 відповідно. Це говорить про те, що підприємству вдалося відновити процес ефективного використання наявних активів. Абсолютне відхилення коефіцієнту рентабельності активів у 2019 р. в порівнянні з аналогічним показником 2015 р. склало 0,05 пунктів або 135,71 %.

Таблиця 2.9

Показники оцінки рентабельності ПРАТ «Херсонкнига» за 2015-2019 рр.*

Показник	Рік					Відхилення пункт
	2015	201	2017	2018	2019	
Коефіцієнт рентабельності активів	0,14	0,09	-0,009	0,24	0,19	0,05
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	0,42	0,28	-0,04	0,80	0,41	-0,01
Коефіцієнт рентабельності діяльності	0,06	0,04	-0,005	0,16	0,12	0,06

Коефіцієнт рентабельності продукції	0,08	0,05	-0,01	0,26	0,17	0,09
-------------------------------------	------	------	-------	------	------	------

*Складено на основі розрахунків автора

Коефіцієнт рентабельності власного капіталу характеризує ефективність вкладення коштів до даного підприємства. Цей показник відповідає нормативу (за винятком 2017 року, коли даний коефіцієнт набуває від'ємного значення -0,04). Це свідчить про ефективне вкладення коштів в підприємство (за винятком вкладення капіталу, що відбувалося протягом 2017 року). У 2015 році коефіцієнт рентабельності власного капіталу становив 0,42, а у 2019 році зменшився до 0,41. Загальне зменшення склало 0,01 пункт або 97,62 %.

За період 2015-2019 рр. коефіцієнт відповідає нормативу (за винятком 2017 року, коли показник набув значення -0,005), загальне зростання даного показника склало 0,06 пунктів або 200,00 %. Це є добрим і дає змогу зробити висновок, що діяльність, якою займається підприємство є ефективною, вигідною та результативною.

Коефіцієнт рентабельності продукції дає змогу визначити наскільки прибутковою являється основна діяльність підприємства [18]. У 2015 році на 1 грн. реалізованої продукції припадало 0,17 грн. чистого прибутку. У 2019 році на 1 грн. реалізованої продукції припадало тільки 0,08 грн. чистого прибутку. Тенденція є позитивною, адже зростання даного показника за 2015-2019 рр. склало 0,09 пунктів або 212,50 %.

Можна стверджувати, що в майбутньому продукція ПРАТ «Херсонкнига» буде приносити все більше чистого прибутку, рентабельність продукції буде зростати.

За проведеним вище аналізом фінансово-господарського стану підприємства можна підвести загальний підсумок:

- підприємство має гарну матеріально-технічну базу;
- показники ліквідності свідчать про ліквідний баланс підприємства;

- показники фінансової стійкості свідчать про платоспроможність та забезпеченість підприємства власними оборотними засобами для здійснення своєї діяльності;

- показники рентабельності свідчать про успішність та прибутковість основної діяльності підприємства [62, с. 238].

Загалом можна стверджувати, що ПРАТ «Херсонкнига» має гарний фінансовий стан.

Розглянувши фінансово-господарську діяльність ПРАТ «Херсонкнига» та проаналізувавши розраховані показники, перейдемо до детального аналізу фінансових ресурсів підприємства.

2.2. Аналіз складу, структури та динаміки потоків грошових коштів підприємства

Інформацію, що стосується грошових потоків від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності ПРАТ «Херсонкнига» наведено в формі № 3 «Звіт про рух грошових коштів» [22, с. 364].

«Звіт про рух грошових коштів» відображає джерела отриманих підприємством готівкових і безготівкових коштів і напрями їх використання у звітному періоді, а також рух грошових коштів за звітний період залежно від видів діяльності – операційної, фінансової, інвестиційної [56, С. 119-128].

Метою «Звіту про рух грошових коштів» є надання користувачам фінансових звітів відомостей для оцінювання спроможності підприємства генерувати грошові кошти, а також для оцінювання потреби в них.

На основі даних зі Звіту про рух грошових коштів здійснено оцінку валових вхідних та вихідних грошових потоків від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності, що наведена в таблиці 2.10.

Як бачимо, з нижченаведених розрахунків у структурі валових вхідних грошових потоків переважає грошовий потік від операційної діяльності, окрім 2017 року, де у структурі валового вхідного потоку найбільшу питому вагу складав грошовий потік від фінансової діяльності (64,0 %). У 2019 році валовий вхідний грошовий потік склав 135075,0 грн., що на 122848,6 грн. більше ніж у 2018 році. Це свідчить про те, що підприємство розширює свою основну діяльність: збільшує клієнтську базу, асортимент, а отже зростають й обсяги виробництва та надходжень. Найменшу питому вагу у структурі валового вхідного потоку займає грошовий потік від інвестиційної діяльності, його частка, в порівнянні з іншими грошовими потоками, дуже незначна. Це свідчить про те, що підприємство, якщо і інвестує кошти, то тільки у власні виробничі потужності.

Що стосується валового вихідного грошового потоку, то ситуація кожного року змінюється. У 2015 році найбільшу питому вагу мав вихідний грошовий потік від операційної діяльності в розмірі 6949,8 грн. (або 77,0 %). Це є цілком нормальною ситуація, адже підприємство спрямовує значну частину грошових коштів на купівлю сировини та матеріалів на виробництво, на купівлю нового обладнання для виробничих ліній тощо.

У 2015-2017 рр. найбільшу питому вагу мав вихідний грошовий потік від інвестиційної діяльності в розмірі 8649,9 грн. (або 47,0 %) та 13140,0 грн. (або 43,0 %) відповідно. Це є ознакою того, що підприємство інвестує кошти у власне будівництво. У 2015-2017 рр. ПРАТ «Херсонкнига» займалося будівництвом нових виробничих приміщень на території заводу.

Таблиця 2.10

Оцінка валових вхідних та вихідних грошових потоків ПРАТ

«Херсонкнига» за 2015-2019 рр.*

Показник	Р					
		2015	2016	2017	2018	2019

	грн.	%	грн	%	грн	%	грн	%	грн
Валовий вхідний грошовий потік, в т.ч.:	12226,4	x	35339,9	x	30083,0	x	48543,0	x	48543,0
від операційної діяльності	8994,7	74,0	33903,0	96,0	10814,0	36,0	46315,0	95,0	46315,0
від інвестиційної діяльності	42,8	0,0	-	-	42,0	0,0	24,0	0,5	24,0
від фінансової	3188,9	26,0	1436,9	4,0	19227,0	64,0	2204,0	4,5	2204,0
Валовий вихідний грошовий потік, в т.ч.:	9021,3	x	18486,3	x	30376,0	x	17117,0	X	17117,0
від операційної діяльності	6949,8	77,0	2803,2	15,0	5967,0	20,0	6395,0	37,0	6395,0
від інвестиційної діяльності	2071,5	23,0	8649,9	47,0	13140,0	43,0	1657,0	9,0	1657,0
від фінансової	-	-	7033,2	38,0	11269,0	37,0	9065,0	52,0	9065,0

У 2018-2019 рр. підприємство витратило кошти переважно на здійснення фінансової діяльності у розмірі 9065,0 грн. (52,0 %) та 9964,0 грн. (55,0 %), це є не дуже добрим, оскільки рекомендується витратити кошти на операційну діяльність.

Оцінка динаміки та структури чистого руху грошових коштів ПРАТ «Херсонкнига» наведена в таблиці 2.11.

Таблиця 2.11

**Оцінка динаміки та структури чистого руху грошових коштів
ПРАТ «Херсонкнига» за період 2015-2019 рр.***

Показник	Сума за рік, грн.					Відхилення
	2015	2016	2017	2018	2019	

Чистий рух грошових коштів від операційної діяльності	-963,6	9247,5	-327	10833	12783	13746,6
Чистий рух грошових коштів від інвестиційної діяльності	-2028,7	-8649,9	-13098	-1633	-5136	-3107,3
Чистий рух грошових коштів від фінансової діяльності	3188,9	1436,9	1123	-6861	-7873	-11061,9
Чистий рух коштів за звітний період	196,7	2034,5	-5467	2339	5151	4954,3

Як бачимо, за період 2015-2019 року в цілому позитивний стан чистого руху грошових коштів. Тільки у 2017 році чистий рух грошових коштів мав від'ємне значення -5467,0 грн., така ситуація склалася за рахунок великого відтоку коштів на здійснення інвестиційної діяльності. Відомо, що ці кошти були направлені на розширення виробничої діяльності і в майбутньому такі вкладення принесуть позитивний ефект і додаткові прибутки. За аналізований період спостерігається негативний грошовий потік від інвестиційної діяльності. Чистий рух грошових коштів від фінансової діяльності з позитивного став негативним. Відбулося зменшення даного показника за 2015-2019 рр. на 11061,9 грн. або на 246,9 %. В цілому фінансовий стан коштів ПРАТ «Херсонкнига» можна визнати благополучним. Для кращого стану грошових потоків необхідно скоротити терміни погашення дебіторської заборгованості, використовуючи часткову передоплату або інші методи впливу на дебіторів (пені, штрафи та інше).

Після аналізу складу, структури та динаміки грошових потоків доцільно буде розглянути сферу фінансового менеджменту підприємства в розрізі ефективності грошових потоків.

Для аналізу грошових потоків ПРАТ «Херсонкнига» з метою формування ефективної системи управління ними доцільно формувати відносні показники (коефіцієнти). До найбільш загальних відносних

показників, що характеризують ліквідність грошових коштів відносять наступні: коефіцієнт ліквідності грошового потоку підприємства, коефіцієнт відношення грошових надходжень до чистого грошового потоку, коефіцієнт поповнення грошових засобів [81, С. 161-164].

Аналіз ліквідності та ефективності грошових потоків підприємства наведений у таблицях 2.12 – 2.13.

Таблиця 2.12

Показники аналізу ліквідності грошових потоків

ПРАТ «Херсонкнига» за 2015-2019 рр.*

Показник	Рік				
	2015	2016	2017	2018	2019
Коефіцієнт ліквідності ГП	1,36	1,91	1,10	2,84	7,53
Коефіцієнт відношення грошових надходжень до ЧГП	62,1 6	17,3 7	-5,50	20,7 5	26,22
Коефіцієнт поповнення грошових засобів	31,9 2	14,6 2	11,6 8	10,6 4	33,06

*Складено на основі розрахунків автора

До основних показників ефективності грошових потоків відносять: коефіцієнт ефективності грошового потоку, коефіцієнт притоку грошових засобів, коефіцієнт абсолютної ліквідності [69, с. 344].

Таблиця 2.13

Показники аналізу ефективності грошових потоків

ПРАТ «Херсонкнига» за 2015-2019 рр.*

Показник	Рік				
	2015	2016	2017	2018	2019
Коефіцієнт ефективності грошового потоку	0,0 2	0,11	-0,18	0,1 4	0,29
Коефіцієнт притоку грошових засобів	0,0 2	0,0 6	-0,18	0,0 5	0,04
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,0 6	0,1 6	0,15	0,3 5	0,19

*Складено на основі розрахунків автора

Результати розрахунків показали, що у період з 2015 р. по 2019 р. ПРАТ «Херсонкнига» здійснювало витрачання коштів у межах своїх надходжень, підтвердженням цього є те, що коефіцієнт ліквідності грошових потоків більше 1 і за аналізований період даний коефіцієнт збільшився на 6,18 пунктів.

У 2015 році для отримання 1 грн. чистого грошового потоку необхідно було 62,16 грн. грошових надходжень, а в 2019 р. вже 26,22 грн., тобто на 35,93 грн. більше, ніж у 2015 році. За період 2016-2018 рр. залишок грошових коштів на досліджуваному підприємстві збільшився на 1,14 грн.

Коефіцієнт ефективності грошового потоку є більше 0 і за період 2015–2019 рр. збільшився на 0,27 пункти, що говорить про його ефективність.

Коефіцієнт притоку грошових засобів за аналізований період зріс на 0,02 пунктів. Так, у 2019 р. 0,04 грн. чистого грошового потоку генерує 1 грн. грошових надходжень.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності лише у 2019 р. є меншим за 0,1. У 2019 році 19 % короткострокової заборгованості може бути погашена в разі негайної потреби за рахунок наявних грошових коштів.

Результати проведених досліджень свідчать про те, що значення коефіцієнтів ліквідності та ефективності знаходяться в межах своєї норми і навіть збільшуються кожного року, що є позитивною тенденцією і свідчить про їх регулярне дослідження на підприємстві.

Оскільки коефіцієнтний метод дозволяє досконало визначити результативність використання грошових активів, але потребує деяких вдосконалень щодо аналізу грошових потоків та управління ними. Проаналізувавши фінансово-господарський стан ПРАТ «Херсонкнига» і дослідивши грошові потоки та їх ефективність, перейдемо до розгляду шляхів покращення та вдосконалення фінансового менеджменту підприємства.

2.3. Шляхи вдосконалення аналізу грошових потоків підприємства

Необхідність побудови ефективної системи управління шляхом контролю за наявністю і рухом грошових коштів та їх еквівалентів на підприємстві ПРАТ «Херсонкнига» зумовлена тим, що останні, як найважливіша ланка системи кругообігу ресурсів формують базис для зростання платоспроможності підприємства. Однак прийняття ефективних рішень щодо управління грошовими коштами на підприємстві неможливе без вирішення комплексу завдань, пов'язаних із їх аналізом і контролем [24, с. 255].

Етап аналізу показників руху грошових потоків потребує як проведення загальної оцінки фінансово-господарського стану, так і оцінки показників, які стосуються грошових потоків. Пропонується таку оцінку формувати у вигляді річної звітності та подавати на ознайомлення та перевірку керівництву ПРАТ «Херсонкнига». Аналіз грошових коштів повинен здійснюватися спеціалістами поетапно.

Аналіз починається з вивчення місця компанії на ринку: вік, галузь, розмір. Можливо, на перший погляд, ця інформація не має відношення до аналізу, але без цих даних нам буде складно зробити аналітичні висновки. Поширеною помилкою є концентрація уваги спеціалістів на арифметичних даних, забуваючи, що одні й ті ж дані в залежності від віку, розмірів і галузі компанії мають позитивне значення для одних і негативне значення для інших компаній [82, с. 192].

Далі необхідно вивчаємо річний звіт про рух грошових коштів. Важливим моментом тут є те, як сам фінансовий менеджер визначає успішність діяльності підприємства у звітному періоді. Наскільки той чи інший рік був вдалим для компанії, демонструє показник чистого прибутку за рік.

Потім потрібно перейти безпосередньо до аналізу звіту про рух грошових коштів. Він повинен проводитися в розрізі трьох видів діяльності: операційної діяльності, інвестиційної діяльності та діяльності з фінансування. Спочатку вивчаємо грошовий потік від операційної діяльності. У ньому – сила грошових потоків компанії, і якщо цей механізм працює ефективно, то він забезпечує покриття потреб у грошових коштах всієї діяльності. Також він забезпечує обсяг грошових коштів, необхідних на заміну зношеного обладнання та виплату дивідендів. Є і виключення: починаюча компанія має негативний потік від операційної діяльності тому, що механізм їх грошових коштів ще не набрав потужність [18].

Перевіряючи механізм грошових потоків, по-перше, потрібно розглянути, де (в якому році) грошовий потік від операційної діяльності більше нуля, а де менше. Якщо грошовий потік більше нуля, то варто розібратися, чи буде достатній він чи ні для оплати щоденних операційних витрат. Від починаючої компанії не слід очікувати позитивного грошового потоку від операційної діяльності. Також не слід очікувати від компанії швидкого зростання фази заробляння грошей від операційної діяльності, щоб провести інвестиції, необхідні для стрибка компанії вгору. Дуже складно визначити точну суму грошових коштів, необхідних для підтримки всіх необоротних активів компанії, оскільки звіт про рух грошових коштів не поділяє капітальні затрати на переобладнання і витрати на розширення і оновлення. Однак щорічна сума амортизації забезпечує досить велику суму в необоротних активів, що підлягають щорічному оновленню. Важлива інформація про механізм грошових потоків так само розкривається через рахунки операційного робочого капіталу [49, с. 255].

Також потрібно окремо проаналізувати грошовий потік від інвестиційної та від фінансової діяльності. Тут можна перевірити, заробляє або використовує компанія грошові кошти в інвестиційній

діяльності. Там, де присутній позитивний грошовий потік від інвестиційної діяльності, передбачаються інвестиції в нове обладнання, будівлі, землю та інші необоротні активи з метою заміни зношених або нового технологічного переозброєння як наслідок експансії або зростання компанії. Хоча компанії частіше продають активи, які вони ще не повністю амортизовані, вони набувають нових активів на суму більше, ніж продають. У результаті, зазвичай, прогнозується негативний грошовий потік від інвестиційної діяльності [54, с. 261].

Даний аналіз необхідно проводити в сукупності з операційною діяльністю, але є й винятки, коли компанія відокремлює частину свого бізнесу або виділяє в дочірній підрозділ. Якщо придивитися до компаній, які скорочують операційну діяльність, то можна виявити, що вони заробляють більше, продаючи окремі напрями бізнесу.

Грошові потоки від діяльності з фінансування можуть бути як позитивними, так і негативними. Виникає необхідність аналізу грошових потоків від діяльності по фінансуванню у взаємозв'язку з іншою інформацією звіту про рух грошових коштів. Наприклад, треба розібратися, компанія отримує кредитні ресурси або ж здійснює емісію акцій. Позитивним є той факт, що компанія проаналізувала ефективність використання власних і позикових коштів в концепції фінансового левериджу, який означає ступінь залежності чистого прибутку від структури капіталу. З іншого боку, погано, якщо в компанії негативний грошовий потік від операційної діяльності, а також посилюється відтворення грошових коштів за рахунок інших джерел. Необхідно аналізувати весь звіт у цілому, щоб оцінити позитивні і негативні тенденції грошових потоків від діяльності по фінансуванню.

Заключним на етапі аналізу є виведення загальної оцінки по маркетинговим дослідженням у звіті керівництву та іншим особам, що відповідають за фінансові дослідження діяльності на підприємстві.

Наступний етап вдосконалення аналізу грошових потоків ПРАТ «Херсонкнига» передбачає проведення заходів щодо збалансованості грошових потоків шляхом їх оптимізації. «Оптимізація грошових потоків являє собою процес вибору найкращих форм їх організації на підприємстві з урахуванням умов та особливостей здійснення його господарської діяльності» [43].

Підприємство ПРАТ «Херсонкнига» має прагнути отриманню найбільшого прибутку з найменшими витратами. Заходи щодо підвищення ефективності покликані захистити підприємство від банкрутства.

Слід зазначити, що на підприємстві ПРАТ «Херсонкнига» працюють кваліфіковані спеціалісти, які можуть досягти позитивного потоку грошових коштів навіть у кризовий період. Але не варто зупинятися на досягнутому, необхідне проведення аналізу потоку грошових коштів, розробки та втілення в життя заходів щодо удосконалення управління ними, з підвищення ефективності діяльності підприємства, які дадуть позитивний результат.

ВИСНОВКИ

На основі результатів проведеного дослідження можна зробити наступні висновки:

1. Грошовий потік - «це сукупність послідовно розподілених у часі подій, які пов'язані із відособленим та логічно завершеним фактом зміни власника грошових коштів у зв'язку із виконанням зобов'язань між економічними агентами (суб'єктами господарювання, домогосподарствами, державою, міжнародними організаціями).» [19, с.32] Для того, щоб підприємство якомога краще та результативніше здійснювала свою поточну діяльність та мало позитивні перспективи потрібно здійснювати ефективне управління грошовими потоками.

2. Методика аналізу грошових потоків підприємства складається з шести аналітичних етапів (аналіз обсягу та динаміки грошових потоків, аналіз джерел формування та напрямків використання грошових, аналіз збалансованості грошових потоків, аналіз ліквідності грошових потоків, аналіз ефективності управління грошовими.) і заключного, сьомого, – контролінгу грошових потоків, який передбачає проведення планування, координування та контролю для досягнення тактичних та стратегічних цілей функціонування підприємства за умови ефективного використання ресурсів.

3. Об'єктом дослідження є приватне акціонерне товариство «Херсонкнига», основна діяльність компанії – це виробництво продуктів харчування. Аналіз фінансово-господарського стану підприємства свідчить про: гарну матеріально-технічну базу, ліквідний баланс підприємства, платоспроможність та забезпеченість підприємства власними оборотними засобами для здійснення своєї діяльності, успішність та прибутковість основної діяльності підприємства. ПРАТ «Херсонкнига» має гарний фінансовий стан, якщо не враховувати період 2016-2017 року. Події в 2017 році в сфері економіки негативного позначилися на багатьох підприємствах не тільки на території України, а й за її межами.

4. У структурі валових грошових потоків підприємства переважає грошовий потік від операційної діяльності, оскільки підприємство

розширює свою основну діяльність: збільшує клієнтську базу, асортимент, а отже зростають й обсяги виробництва та надходжень. Найменшу питому вагу у структурі валового вхідного потоку займає грошовий потік від інвестиційної діяльності, його частка, в порівнянні з іншими грошовими потоками, дуже незначна. Це свідчить про те, що підприємство, якщо і інвестує кошти, то тільки у власні виробничі потужності. Оцінка динаміки та структури чистого руху грошових коштів ПрАТ «Херсонкнига» показує позитивний стан чистого руху грошових коштів.

5. Результати проведених досліджень свідчать про те, що значення коефіцієнтів ліквідності та ефективності знаходяться в межах своєї норми і навіть збільшуються кожного року, що є позитивною тенденцією і свідчить про їх регулярне дослідження на підприємстві.

6. Етап аналізу показників руху грошових потоків потребує як проведення загальної оцінки фінансово-господарського стану, так і оцінки показників, які стосуються грошових потоків. Пропонується таку оцінку формувати у вигляді річної звітності та подавати на ознайомлення та перевірку керівництву ПрАТ «Херсонкнига». Аналіз грошових коштів повинен здійснюватися спеціалістами поетапно та відповідати запропонованій методиці.

7. Саме від раціональної оптимізації грошових потоків, що ґрунтується на ефективному прогнозуванні та контролі за ними, буде залежати фінансова рівновага підприємства, що є передумовою досягнення тактичних і стратегічних цілей діяльності. Заходи щодо підвищення ефективності покликані захистити підприємство від банкрутства та запобігти виникненню кризовим явищам на підприємстві.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрющенко І., Левченко К. Рух грошових коштів підприємства. *Ефективна економіка*. 2017.
2. Базилінська О. Фінансовий аналіз: теорія та практика: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури. 2009. 328 с.

3. Бутинець Ф. Економічний аналіз : навч. посібн. Житомир : Рута. 2003. 680 с.
4. Васильченко З., Пірог Д. Теоретичні основи управління грошовими потоками банку. *Вісник НБУ*. 2010. № 1
5. Гайдаєнко О., Бондар В. Фінансове моделювання управління грошовими потоками на прикладі ПАТ «Одеський машинобудівний завод». *Міжнародний збірник наукових праць «Облік, економіка, менеджмент: наукові нотатки»*. 2017. №2. С. 167–174.
6. Головка Т. Підвищення результативності контролю планування грошових потоків на підприємствах торгівлі. *Економіка і суспільство Мукачівський державний університет*. 2017. №11. С. 189–195.
7. Єрмошкіна О. Управління фінансовими потоками промислових підприємств: теорія, практика, перспективи [монографія]. Дніпропетровськ: НГУ. 2009. 478 с.
8. Завора Т., Берест О. Теоретичні основи аналізу та оптимізації грошових потоків підприємства. *Економіка і регіон ПолтНТУ*. 2014. №4. С. 74–79.
9. Іващенко А. Литвин І. Шляхи удосконалення системи управління грошовими потоками. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. №2. С. 51–56.
10. Івченко Л. Сутність грошових потоків: підходи до визначення. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. №10. С. 798–803.
11. Каламбет С., Якімова А. Управління операційними грошовими потоками підприємства [монографія]. Д. : Видавництво ДНУЗТ ім. В.Лазаряна. 2009. 122 с.
12. Карнаушенко А.С., Петренко В.С. Шляхи розвитку селенгу та лізингу у аграрних підприємствах України. *Вісник Одеського національного університету*. 2013. Т. 18. Вип. 4/2. С. 31-34.

13. Карнаушенко А.С., Петренко В.С. Поняття краудфандингу та його роль в національній економіці. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2020. №1. С. 139-147. DOI: <https://doi.org/10.32851/2708-0366/2020.2.18>.
14. Кисельова О. Особливості розробки адаптивної стратегії управління фінансовими потоками підприємства *Вісник Донбаської державної машинобудівної академії*. 2016. №3. С. 81–85.
15. Коваленко В., Сергеева О. Фінансовий контролінг та специфіка його використання в управлінні грошовими потоками банків. *Фінанси України*. 2015. №9. С. 96–109.
16. Лебедева А. Особливості аналізу руху грошових потоків підприємства. *Вісник ОНУ ім. Мечникова*. 2016. С. 189–192.
17. Литвин І. Іващенко А. Шляхи удосконалення системи управління грошовими потоками. *Інвестиції: практика та досвід*. №2. С. 51–56.
18. Магдич І. Методичні аспекти аналізу ефективності управління грошовими потоками в інвестиційній діяльності підприємства. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2015. №5. С. 60–64.
19. Мармуль Л.О., Петренко В.С. Стратегічне позиціонування підприємств з іноземними інвестиціями в аграрній сфері економіки *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*. 2017. № 4 (40). С. 43-48.
20. МСБО № 7 «Звіт про рух грошових коштів» [Електронний ресурс]. – Режим доступу – http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_019
21. Нагайчук В. Управління грошовими потоками підприємства. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2014. Випуск 1(52). С. 246–249.

- 22.Петренко В., Кузнецова Д. Теоретичні та методологічні аспекти грошових потоків на підприємстві. *Молодий вчений*. 2016. №5. С. 123–126.
- 23.Петренко В.С., Карнаушенко А.С. Формування молодіжного підприємництва в Україні та аналіз факторів впливу на його розвиток *Фінансовий простір*. Вип. 3 (35). 2019. С.139-147. URL: <https://fp.cibs.ubs.edu.ua/index.php/fp/article/view/720/809>
- 24.Петренко В. С., Карнаушенко А. С. Фінансування інноваційного молодіжного підприємництва шляхом залучення венчурних коштів. *Бізнес Інформ*. 2020. №7. С. 242–248. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-7-242-248>
- 25.Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 4. «Звіт про рух грошових коштів» затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31 березня 1999 р. № 87 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: – // <http://zakon2.rada.gov.ua>
- 26.Рогов Г. К. Формування системи фінансових механізмів корпоративного сталого розвитку [монографія]. Херсон: ФОП Грінь Д. С.. 2017. 424 с.
- 27.Руснак А.В., Петренко В.С., Карнаушенко А.С. Legislative support of innovation activity in Ukraine: problems and ways to overcome them. *Ефективна економіка*. №10. 2018. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/10_2018/4.pdf.
- 28.Руснак А.В., Петренко В.С., Карнаушенко А.С. Аналіз фундаментальних методів бюджетування з метою розроблення організаційної бюджетної політики. *Причорноморські економічні студії*. Вип. 33. 2018. С. 203-208.
- 29.Селіверстова Л. Управління грошовими потоками підприємства. *Економіка та держава*. 2015. №9. С. 20–22.
- 30.Танклевська Н. Основи управління грошовими потоками підприємств. *Бізнес–інформ*. 2017. №6. С. 215–219.

- 31.Танклевська Н.С., Петренко В.С., Карнаушенко А.С. Економічна сутність та види криптовалюти у світі. *Бізнес навігатор*. 2017. Вип. 4-2 (43). С.133-138.
- 32.Терещенко О., Бабяк Н. Фінансовий контролінг: навч. посіб. К. : КНЕУ, 2013. 407с.
- 33.Томчук О. Аналіз грошового потоку як інструмент оцінки кредитоспроможності підприємства. *Інфраструктура ринку*. 2016. №2. С. 340–344.
- 34.Федишин М. Методичні аспекти аналізу грошових потоків для цілей планування. *Економічний аналіз*. 2016. С. 132–138.
- 35.Федорчук О.М., Петренко В.С., Карнаушенко А.С. Аналіз сучасного стану державної підтримки аграрних підприємств України. *Бізнес навігатор*. Вип. 2 (51). 2019. С. 93-99.
- 36.Федорчук О.М., Петренко В.С., Карнаушенко А.С. Інноваційна інфраструктура як основа формування конкурентоспроможності підприємств регіону *Вісник Східноєвропейського університету економіки і менеджменту Серія: економіка і менеджмент*. Вип. 4 2 (27). 2019. С. 126-134
- 37.Чік М. Підходи до управління грошовими потоками та їх облікова інтерпретація. *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2015.№1. С. 134–139.
- 38.Berman K., Knight J., Case J. (2008) Cash Is a Reality Check: Cash Flow as a Critical Measure of Financial Health. Harvard Business Press Chapters. Publication Date: October 07. 19 p.
- 39.Drebit G. (2015) Conceptual foundations of company cash flow planning / G. Drebit // *Mest journal*.Belgrade, Serbia.July. P. 31–39.
- 40.Ihnatenko, M., Marmul, L., Petrenko, V., Karnaushenko, A. & Levaieva, L. (2020) Innovative Tools in the Methodology and Teaching of the Basic Principles of Enterprise Management. *International Journal of Management*, (11, 6), 847-854

<http://www.iaeme.com/IJM/issues.asp?JType=IJM&VType=11&IType=6> DOI: 10.34218/IJM.11.6.2020.073

41. Frino, A. & Jones, S. (2005) The Impact of Mandated Cash Flow Disclosure on Bid Ask Spreads. *Journal of Business Finance & Accounting* 32(7), 1373–1396.
42. Karnaushenko, A., Petrenko, V., Tanklevska, N., Borovik, L., & Furdak, M. (2020). Prospects of youth agricultural entrepreneurship in Ukraine. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*, 6(4), 90-117. <https://doi.org/10.51599/are.2020.06.04.06>
43. Hales, J. & Orpurt, S. F. (2013). A Review of Academic Research on the Reporting of Cash Flows from Operations. *Accounting Horizons* 27(3), 539–578.
44. Miller, M. & Modigliani, F. (1961) Dividend Policy, Growth, and the Valuation of Shares. *Journal of Business* 34, 411–433.
45. Negrea L., Matis D., Razvan V. (2011) Free Cash Flow as Part of Voluntary Reporting. Literature Review. *Annals of Faculty of Economics*, vol. 1. P. 591–596.
46. Tanklevska, N., Petrenko, V., Karnaushenko, A., & Melnykova, K. (2020). World corn market: analysis, trends and prospects of its deep processing. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*, 6(3), 96-111. <https://doi.org/10.51599/are.2020.06.03.06>
47. Pinto, Jerald E., Elaine Henry, Thomas R. Robinson, John D. Stowe. (2010) *Equity Asset Valuation*. 2 ed. Wiley&Sons, Inc. Hoboken, New Jersey. 445 p.
48. Petrenko, V., & Karnaushenko, A. (2017). Joint enterprises in foreign trade activity of Ukraine. *Baltic Journal of Economic Studies*, 3(5), 203-207. DOI:<https://doi.org/10.30525/2256-0742/2017-3-5-203-207>
49. Ruback R. (2002) Capital cash flows: A simple approach to valuing risky cash flows. *Financial Management* 31 (2): 85–103.
50. Мохненко А.С. Аналіз ефективності функціонування підпри-

емств продовольчої сфери / А.С. Мохненко, О.М. Федорчук, О.І. Протосвіцька // Обліково-аналітичне забезпечення й оподаткування розвитку суб'єктів агробізнесу та сільських територій: колективна монографія; за ред. Л.О. Мармуль. – Херсон: Айлант, 2019. – С. 223-235.

51. Мохненко А.С. Економічна сутність конкуренції і конкурентоспроможності / А.С. Мохненко // Таврійський науковий вісник. – Херсон, 2010. – № 68. – С. 165-171.

52. Мохненко А.С. Інвестиційно-інноваційне забезпечення конкурентоспроможного розвитку підприємств / А.С. Мохненко, О.М. Федорчук, О.І. Протосвіцька // Розвиток підприємства в умовах нестабільного зовнішнього середовища: управління, реалізація та перспективи: колективна монографія; за ред. Шарко М.В. – Херсон: ФОП Вишемирський В.С., 2019. – С. 227-243.

53. Мохненко А.С. Оцінка конкурентоспроможності підприємств агропромислового сектору економіки / А.С. Мохненко // Сучасний стан та пріоритети розвитку системи обліку, оподаткування й аналізу виробничо-економічної діяльності суб'єктів господарювання агропромислового сектору економіки: монографія; за ред. Л.О. Мармуль. – Херсон: Айлант, 2018. – С. 158-167.

54. Мохненко А.С. Підвищення економічної ефективності підприємств в умовах євроінтеграційних процесів / А.С. Мохненко // Теорія, методологія і практика обліку, оподаткування й аналізу виробничо-економічної діяльності суб'єктів агробізнесу та сільських територій: нові реалії та перспективи в умовах інтеграційних процесів: колективна монографія; за ред. Л.О. Мармуль. – Херсон: Айлант, 2020. – С. 187-200.

55. Мохненко А.С. Стратегія розвитку регіонального газотранспортного підприємства / А.С. Мохненко, К.В. Мельникова, О.М. Федорчук // Науковий вісник Херсонського державного університету.

Серія "Економічні науки". – Херсон, 2018. – № 32. – С. 91-94.

56. Мохненко А.С. Управління конкурентоспроможністю підприємства на основі застосування системного підходу / А.С. Мохненко, О.М. Федорчук, О.І. Протосвіцька / Вісник Східноєвропейського університету економіки і менеджменту – Черкаси, 2018. – № 2 (25). – С. 13-25.

57. Мохненко А.С. Формування системи забезпечення зовнішньоекономічної діяльності газотранспортного підприємства / А.С. Мохненко // Структурна модернізація економіки: прогностичні сценарії та перспективи розвитку регіону: монографія; за ред. проф. Шарко М.В. – Херсон: ПП "Вишемирський", 2018. – С. 276-284.

58. Mokhnenko A. Software economy as a vector of management of innovative infrastructure of the region / A. Mokhnenko, O. Fedorchuk, K. Melnikova // Вісник Хмельницького національного університету. Серія "Економічні науки". – Хмельн.й, 2019. – № 5. – С. 7-10.

59. Mokhnenko A. Concept of sustainable development of the food sector enterprises in the competitive environment / A. Mokhnenko, O. Fedorchuk, O. Protosivitska // Development of the innovative environmental and economic system in Ukraine: monograph; edited by Khudolei V., Ponomarenko T. – Prague: OKTAN PRINT s.r.o., 2019. – С. 123-141.

60. Mokhnenko A. Integration of the supply chain management and development of the marketing system / I.Perevozova, L.Horal, A.Mokhnenko, N.Hrechanyk, A.Ustenko, O.Malyuka, L.Mykhaulyshyn // International Journal of Supply Chain Management. – 2020. – № 9. – Issue 3. – P. 496-507.

61. Mokhnenko A. Mathematical-Logistic Model of Integrated Production Structure of Food Production / A.Mokhnenko, V.Babenko, O.Naumov, I.Perevozova, O.Fedorchuk // CEUR Workshop Proceedings, 2020, Volume 2732, P. 446-454.